

İstehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta haqqında

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Bu Qanun Azərbaycan Respublikasında istehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta sahəsində münasibətləri tənzimləyir, bu münasibətlərin hüquqi, iqtisadi və təşkilati əsaslarını müəyyən edir.

M a d d ə 1. İstehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta haqqında qanunvericilik

1.1. İstehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi [Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasından](#), Azərbaycan Respublikasının [Mülki Məcəlləsindən](#), Azərbaycan Respublikasının [Əmək Məcəlləsindən](#), [“Sığorta fəaliyyəti haqqında”](#) Azərbaycan Respublikasının Qanunundan, [“İcbari sığortalar haqqında”](#) Azərbaycan Respublikasının Qanunundan, [“Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında”](#) Azərbaycan Respublikasının Qanunundan, bu Qanundan, Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdən və digər normativ hüquqi aktlardan ibarətdir.^[1]

1.2. *Ələt azad iqtisadi zonasında istehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta sahəsində münasibətlər* [“Ələt azad iqtisadi zonası haqqında”](#) Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə uyğun olaraq tənzimlənir.^[2]

1.3. *Bu Qanun dövlət icbari şəxsi sığorta münasibətlərinə şamil edilmir.*^[3]

M a d d ə 2. Əsas anlayışlar

2.0. Bu Qanunda istifadə olunan əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

2.0.1. istehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta (bundan sonra – icbari sığorta) – istehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından sığorta olunanların həyatına və sağlamlığına dəyən zərər nəticəsində onların peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi və ya ölümü ilə bağlı sığorta ödənişinin verilməsini nəzərdə tutan sığorta sinfidir;

2.0.2. istehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta müqaviləsi (bundan sonra – icbari sığorta müqaviləsi) – *bu Qanunun 2-1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş sığorta olunanlar barəsində* icbari sığortanın təmin edilməsi üçün sığortalının müvafiq sığorta haqqı ödəməsi müqabilində sığorta hadisəsi nəticəsində sığortaçının sığorta ödənişini həyata keçirmək öhdəliyini nəzərdə tutan yazılı razılaşma;^[4]

2.0.3. sığorta olunan – *barəsində bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan icbari sığorta fəaliyyəti həyata keçirilən və ya xeyrinə icbari sığorta*

müqaviləsi *bağlanılmaqla* bu Qanunla müəyyən olunmuş hallarda sığorta ödənişi *verilməli* olan bu Qanunun 3-cü maddəsində göstərilən şəxslər;^[5]

2.0.4. *sığortalı* – bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş sığorta olunanlar üçün sığorta haqqı ödəyən dövlət orqanları, bələdiyyələr, dövlət və ya bələdiyyə mülkiyyətində olan və ya paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə və ya bələdiyyəyə məxsus olan hüquqi şəxslər, o cümlədən dövlət adından yaradılan publik hüquqi şəxslər və büdcə təşkilatları, habelə sığorta olunanın xeyrinə icbari sığorta müqaviləsi bağlayan Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən digər hüquqi və fiziki şəxslər;^[6]

2.0.5. *sığortaçı* – bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş sığorta olunanlara münasibətdə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi [organ \(qurum\)](#), bu Qanunun 2-1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş sığorta olunanlara münasibətdə isə Azərbaycan Respublikasında həyat sığortası sahəsi üzrə sığorta fəaliyyətini həyata keçirmək üçün lisenziyaya malik olan və İcbari Sığorta Bürosunun iştirakçısı olmaqla istehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta növünü aparmağa, həmçinin “[Sığorta fəaliyyəti haqqında](#)” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən olunmuş hallarda annuitet sığortası aparmağa müvafiq icazə almış *kommersiya təşkilatı olan* yerli hüquqi şəxs;^[7]

2.0.6. *faydalanan şəxs* – bu Qanuna uyğun olaraq sığorta ödənişi *verilməli olan* şəxs;^[8]

2.0.7. *annuitet müqaviləsi* – bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş hallar *istisna olmaqla*, “[Sığorta fəaliyyəti haqqında](#)” Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə müəyyən olunmuş qaydada müvafiq icazə almış sığortaçı və faydalanan şəxs arasında bağlanılan, həmin faydalanan şəxsin xeyrinə dövrü sığorta ödənişinin həyata keçirilməsini nəzərdə tutan sığorta müqaviləsi;^[9]

2.0.8. *müqavilə ili* – icbari sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu birinci il və həmin müqavilənin qüvvədə olduğu bütün dövr ərzində tamam olan hər növbəti il;

2.0.8-1. *büdcə ili* – *yanvar ayının 1-dən dekabr ayının 31-dək olan bir illik dövr*;^[10]

2.0.9. *istehsalat* – fiziki şəxsin işləri, xidmətləri (bundan sonra – əmək funksiyalarını) haqqı ödənilməklə yerinə yetirdiyi iş yeri;

2.0.10. *istehsalatda bədbəxt hadisə* – *sığorta olunanın* əmək funksiyalarını yerinə yetirərkən *xeyrinə icbari sığorta müqaviləsi bağlanılmalı olan şəxsin* bədən üzvlərinin, toxumalarının zədələnməsi ilə sağlamlığının qəflətən və kəskin pozulması halı;^[11]

2.0.11. *peşə xəstəliyi* – əlverişsiz və zərərli istehsalat amillərinin sığorta olunanın orqanizminə təsiri nəticəsində baş verən xroniki və ya kəskin xəstəlik;

2.0.12. *sığorta hadisəsi* – *istehsalatda bədbəxt hadisə və ya peşə xəstəliyi nəticəsində (bu Qanunun 2-1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş sığorta olunanlara münasibətdə icbari sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu dövr ərzində)* sığorta olunanın peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi, yaxud ölümü ilə əlaqədar bu Qanuna görə sığorta ödənişinin faydalanan şəxsə ödənilməsi üçün əsas olan hal;^[12]

2.0.13. *sığorta ödənişi* – sığorta hadisəsi baş verdikdə, sığorta olunanın peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi və ya ölümü ilə bağlı maddi itkilərin bərpası məqsədilə faydalanan şəxsə verilən pul təzminatı;

2.0.14. *sığorta haqqı* – bu Qanunun 14-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş hallarda və qaydada, habelə icbari sığorta müqaviləsi üzrə risklərin qəbul edilməsi müqabilində sığortalı tərəfindən sığortaçıya ödənilməli olan pul məbləği;^[13]

2.0.15. sığorta məbləği – *sığortaçının bu Qanunun 14.4-cü maddəsinə uyğun olaraq və ya icbari sığorta müqaviləsi ilə müəyyən olunmuş öhdəliyinin son həddi*; ^[14]

2.0.16. annuitet haqqı – bu Qanuna uyğun olaraq annuitet müqaviləsi bağlanıldığı hallarda faydalanan şəxsə dövrü sığorta ödənişlərinin ödənilməsi öhdəliyi müqabilində annuitet müqaviləsi üzrə sığortaçıya ödənilən pul məbləği;

2.0.17. sığorta tarifi – ~~icbari sığorta müqaviləsi üzrə sığorta haqqının hesablanması üçün~~ bu Qanuna uyğun olaraq müəyyən olunan əmək haqqı fonduna tətbiq olunan faiz dərəcəsi; ^[15]

2.0.18. peşə riskinin dərəcəsi – əmək funksiyalarını yerinə yetirərkən peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi və ya ölüm ehtimalının iqtisadi fəaliyyət növləri və sığorta olunanların kateqoriyaları üzrə səviyyəsi;

2.0.19. sığorta olunanların kateqoriyaları – sığorta olunanların istehsalatda yerinə yetirilən əmək funksiyalarının xarakterinə görə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən olunmuş qaydada bölgüsü;

2.0.20. peşə əmək qabiliyyəti – müəyyən ixtisasa uyğun olaraq əmək funksiyalarını müəyyən edilmiş həcmdə və keyfiyyətlə yerinə yetirmək bacarığı;

2.0.21. peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi dərəcəsi – sığorta olunanın sığorta hadisəsi baş verənədək malik olduğu peşə əmək qabiliyyətinin davamlı itirilməsinin faizlə ifadəsi;

2.0.22. *İcbari Sığorta Bürosu* – “İcbari sığortalar haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 27-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş qurum; ^[16]

~~2.0.23. maliyyə bazarlarına nəzarət orqanı — maliyyə bazarlarında tənzimləmə və nəzarətin həyata keçirilməsi məqsədilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı qurum.~~ ^[17]

2.0.24. sığorta vəsaiti – bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş icbari sığorta üzrə fəaliyyətin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar bu Qanunun 20-1-ci maddəsində nəzərdə tutulan mənbələr hesabına formalaşan, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən idarə edilən vəsait; ^[18]

2.0.25. sığorta ehtiyatı fondu – bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş icbari sığorta üzrə fəaliyyətin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar sığorta ödənişlərinin davamlılığının təmin edilməsi məqsədilə həmin maddəyə uyğun olaraq ödənilən sığorta haqlarının 5 faizədək həcmində müəyyən edilən vəsaitin məcmusu.

M a d d ə 2-1. *İcbari sığortanın aidiyyəti*

^[19]

2-1.1. Dövlət orqanlarında, bələdiyyələrdə, dövlət və ya bələdiyyə mülkiyyətində olan və ya paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə və ya bələdiyyəyə məxsus olan hüquqi şəxslərdə, o cümlədən dövlət adından yaradılan publik hüquqi şəxslərdə və büdcə təşkilatlarında çalışan şəxslər, habelə istehsalat təcrübəsi (təlimi) keçən tələbə və şagirdlər, könüllü fəaliyyətin iştirakçısı olan könüllülər bu Qanunla müəyyən edilmiş qaydada müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi organda (qurumda) icbari sığorta olunurlar.

2-1.2. Bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş sığorta olunanlar istisna olmaqla, digər sığortalılarda çalışan şəxslər, habelə hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə və fərdi qaydada sahibkarlıq və əmək fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslər bu Qanunun 2.0.5-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş yerli hüquqi şəxslərdə icbari sığorta olunurlar.

2-1.3. Bu Qanunun 1-ci maddəsində nəzərdə tutulan normativ hüquqi aktlarda kommersiya hüquqi şəxsi kimi fəaliyyət göstərən sığortaçılara aid tənzimləmə və nəzarət tədbirləri bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş sığortaçıya şamil edilmir.

M a d d ə 3. Sığorta olunanlar

3.1. Bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş sığorta olunanlar istisna olmaqla, aşağıdakı şəxslər bu Qanunun əsasında bağlanılan icbari sığorta müqaviləsi üzrə icbari sığorta olunmalıdırlar: [\[20\]](#)

3.1.1. hüquqi şəxslə və ya hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslə Azərbaycan Respublikasının [Əmək Məcəlləsinə](#) və ya Azərbaycan Respublikasının [Mülki Məcəlləsinə](#) uyğun olaraq bağlanmış əmək müqaviləsi və ya mülki-hüquqi müqavilə əsasında əmək funksiyalarını yerinə yetirən şəxslər, ~~dövlət orqanında çalışan dövlət qulluqçuları və digər işçilər ("Məhkəmə və hüquq mühafizə orqanları işçilərinin dövlət icbari şəxsi sığortası haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş orqanlarda qulluq keçən hərbi və ya xüsusi rütbəsi olan şəxslər, məhkəmə hakimləri və andlı iclasçılar, habelə "Hərbi qulluqçuların dövlət icbari şəxsi sığortası haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş şəxslər istisna olmaqla);~~ [\[21\]](#)

~~3.1.2. azadlığın məhdudlaşdırılması növündə cəzaya məhkum olunmuş və işləyən şəxslər;~~ [\[22\]](#)

~~3.1.3. məcburi dövlət sosial sığortasına cəlb olunması nəzərdə tutulan seçkili ödənişli vəzifələrdə işləyənlər (Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatları və Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin deputatları istisna olmaqla);~~ [\[23\]](#)

3.1.4. istehsalat təcrübəsi (təlimi) keçən tələbə və şagirdlər, *könüllü fəaliyyətin iştirakçısı olan könüllülər;* [\[24\]](#)

~~3.1.5. müəssisələrdə işə cəlb edilən hərbi qulluqçular;~~ [\[25\]](#)

3.1.6. təbii fəlakətlərin qarşısının alınmasına və nəticələrinin aradan qaldırılmasına, habelə hərbi və fəvqəladə vəziyyət rejimində işlərin yerinə yetirilməsinə cəlb edilən şəxslər;

3.1.7. fərdi qaydada sahibkarlıq və əmək fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslər.

3.2. Bu Qanun Azərbaycan Respublikasının [Əmək Məcəlləsinə](#) uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasında əmək fəaliyyəti ilə məşğul olan əcnəbilərə və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə də ("[Sosial sığorta haqqında](#)" Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq məcburi dövlət sosial sığortasına cəlb olunmayan əcnəbilər istisna olmaqla) şamil olunur.

M a d d ə 4. Sığortalılar

4.0. Bu Qanuna əsasən aşağıdakılar *sığortalı hesab edilir.* [\[26\]](#)

4.0.1. *bu Qanunun 4.0.2-ci maddəsi nəzərə alınmaqla,* Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən mülkiyyət və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq, Azərbaycan Respublikasının və ya xarici dövlətin qanunvericiliyinə uyğun olaraq yaradılmış hüquqi şəxs statusunda olan müəssisə, idarə və təşkilatlar, onların filial və nümayəndəlikləri; [\[27\]](#)

4.0.2. dövlət orqanları, bələdiyyələr, dövlət və ya bələdiyyə mülkiyyətində olan və ya paylarının (səhmlərinin) nəzarət zərfi dövlətə və ya bələdiyyəyə məxsus olan hüquqi şəxslər, o cümlədən dövlət adından yaradılan publik hüquqi şəxslər, büdcə təşkilatları;^[28]

4.0.3. hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslər;

4.0.4. seçkili orqanlar;^[29]

4.0.5. fərdi qaydada sahibkarlıq və əmək fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslər.

M a d d ə 5. Faydalanan şəxslər

5.1. Aşağıdakı şəxslər bu Qanuna əsasən faydalanan şəxs sayılırlar:

5.1.1. sığorta hadisəsi nəticəsində zərər çəkmiş sığorta olunanlar;

5.1.2. sığorta hadisəsi nəticəsində sığorta olunanın öldüyü halda aşağıdakı şəxslər:

5.1.2.1. sığorta olunanın himayəsində olmuş və ya onun öldüyü günədək ondan dolanacaq təminatı almaq hüququna malik olmuş əmək qabiliyyəti olmayan şəxslər;

5.1.2.2. sığorta olunanın ölümündən sonra doğulmuş uşağı;

5.1.2.3. sığorta olunanın himayəsində olmuş və ~~ənən~~ on dörd yaşına çatmamış, yaxud bu yaşa çatsa da, tibb orqanlarının rəyinə əsasən sağlamlıq vəziyyətinə görə başqasının qulluğuna ehtiyacı olan uşaqlarına, nəvələrinə, qardaşlarına və bacılarına qulluq etməklə məşğul olan ~~və əmək qabiliyyətindən asılı olmayaraq işləməyən~~ valideynlərdən biri, arvad (ər) və ya digər ailə üzvü;

5.1.2.4. sığorta olunanın himayəsində olmuş və onun ölümündən sonra beş il ərzində əmək qabiliyyətini itirmiş şəxslər.

5.2. Bu Qanunun 5.1.2.1-ci və 5.1.2.4-cü maddələrinin məqsədləri üçün əmək qabiliyyəti olmayan və əmək qabiliyyətini itirmiş şəxs dedikdə, aşağıdakılar başa düşülür:

5.2.1. 18 yaşına çatmamış uşaqlar;

5.2.2. təhsil müəssisələrinin əyani şöbəsində təhsil alan övladlar, lakin ən çoxu 23 yaşına çatanadək;

5.2.3. ata, ana, ər, arvad, övlad "[Əmək pensiyaları haqqında](#)" Azərbaycan Respublikası Qanununun 7-ci və 8-ci maddələrinə uyğun olaraq müəyyən edilmiş pensiya yaşına çatmışdırsa, yaxud *əliliyi olan şəxsdir*;^[30]

5.3. Bu Qanunun 5.1.2-ci maddəsində müəyyən edilmiş hər hansı şəxs mövcud olmadıqda, sığorta olunanın ailə üzvləri faydalanan şəxs hesab edirlər.

M a d d ə 6. Sığorta olunanın hüquq və vəzifələri

6.1. Sığorta olunanın aşağıdakı hüquqları vardır:

6.1.1. ~~qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada~~ istehsalatdan ayrılmadan və ya istehsalatdan ayrılmaqla, təhlükəsiz əmək metodlarına, əməyin mühafizəsi qaydalarına və təlimatlarına dair ödənişsiz təlim keçmək;

6.1.2. Azərbaycan Respublikasının [Əmək Məcəlləsinə](#) uyğun olaraq sığortalının hesabına ilkin və vaxtaşırı icbari tibbi müayinələrdən keçmək;

6.1.3. sığortalıdan və sığortaçıdan icbari sığorta ilə bağlı hüquqları və vəzifələri barədə ödənişsiz məlumat almaq;

6.1.4. *bu Qanunun 2-1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlara münasibətdə Azərbaycan Respublikasının [Mülki Məcəlləsində](#), Azərbaycan Respublikasının [Əmək Məcəlləsində](#), “[Sığorta fəaliyyəti haqqında](#)” Azərbaycan Respublikasının Qanununda və “[İcbari sığortalar haqqında](#)” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş digər hüquqları həyata keçirmək;* ^[31]

6.1.4-1. *bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlara münasibətdə Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş digər hüquqları həyata keçirmək.* ^[32]

6.2. Sığorta olunanın aşağıdakı vəzifələri vardır:

6.2.1. əməyin mühafizəsi qaydalarına və əməyin mühafizəsinə dair təlimatlara riayət etmək;

6.2.2. əmək müqaviləsində və ya mülki-hüquqi müqavilədə nəzərdə tutulmuş vəzifələrini yerinə yetirmək;

6.2.3. icbari sığorta müqaviləsində göstərilmiş məlumatların dəyişməsi haqqında, belə halların yarandığı tarixdən 10 iş günündən gec olmayaraq sığortalıya məlumat vermək;

6.2.4. *bu Qanunun 2-1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlara münasibətdə Azərbaycan Respublikasının [Mülki Məcəlləsində](#), Azərbaycan Respublikasının [Əmək Məcəlləsində](#), “[Sığorta fəaliyyəti haqqında](#)” Azərbaycan Respublikasının Qanununda və “[İcbari sığortalar haqqında](#)” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş digər vəzifələri yerinə yetirmək;* ^[33]

6.2.4-1. *bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlara münasibətdə Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş digər vəzifələri yerinə yetirmək.* ^[34]

M a d d ə 7. Sığortalının hüquq və vəzifələri

7.1. Sığortalının aşağıdakı hüquqları vardır:

7.1.1. icbari sığorta müqaviləsinin bağlanması üçün sığortaçını bu Qanunun 11.2-ci maddəsində göstərilən tələbləri nəzərə alaraq sərbəst seçmək;

7.1.2. [müvafiq icra hakimiyyəti orqanı](#) tərəfindən müəyyən olunmuş qaydada istehsalatda baş verən bədbəxt hadisələrin *araşdırılmasında* iştirak etmək; ^[35]

7.1.3. sığorta hadisəsinin baş verdiyi halda [müvafiq icra hakimiyyəti orqanı](#) tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada sığorta olunanın müayinə olunmasında şəxsən və ya nümayəndəsi vasitəsilə iştirak etmək;

7.1.4. özünün, habelə sığorta olunanların hüquq və qanuni mənafelərini müdafiə etmək;

7.1.5. sığortaçıdan icbari sığortanın şərtlərinin, icbari sığorta müqaviləsi üzrə hüquq və vəzifələrin izah edilməsini tələb etmək;

7.1.6. sığorta ödənişinin həyata keçirilməsindən imtina və ya onun məbləğinin azaldılması haqqında sığortaçının qərarından ~~qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş qaydada~~ *Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankına (bundan sonra - Mərkəzi Bank) bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlara münasibətdə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi [orqana \(quruma\)](#) və ya məhkəməyə şikayət etmək;* ^[36]

7.1.7. *bu Qanunun 2-1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlara münasibətdə Azərbaycan Respublikasının [Mülki Məcəlləsində](#),* Azərbaycan

Respublikasının [Əmək Məcəlləsində](#), "[Sığorta fəaliyyəti haqqında](#)" Azərbaycan Respublikasının Qanununda və "[İcbari sığortalar haqqında](#)" Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş digər hüquqları həyata keçirmək; ^[37]

7.1.7-1. *bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlara münasibətdə Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş digər hüquqları həyata keçirmək.* ^[38]

7.2. Sığortalının aşağıdakı vəzifələri vardır:

7.2.1. *bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanları icbari sığorta etdirmək;* ^[39]

7.2.1-1. *bu Qanunun 2-1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş sığorta olunanlar barəsində bu Qanunla müəyyən edilmiş qaydada sığortaçı ilə icbari sığorta müqaviləsi bağlamaq;* ^[40]

7.2.2. *bu Qanunla və ya icbari sığorta müqaviləsi ilə müəyyən edilmiş məbləğdə, qaydada və müddətlərdə sığorta haqqını sığortaçıya ödəmək;* ^[41]

7.2.2-1. *bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş sığorta olunanların uçotunu aparmaq və bu Qanunun 9-1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydada sığortaçıya bu barədə məlumat vermək;* ^[42]

7.2.3. sığorta olunanların kateqoriyalarında və peşə riski dərəcəsində dəyişikliklər edildikdə, onların kateqoriyalarında dəyişikliklərin edildiyi andan 10 iş günü müddətində, *bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş sığorta olunanlara münasibətdə isə 5 iş günü müddətində müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi [orqanın \(qurumun\)](#) mərkəzləşdirilmiş elektron informasiya sistemi vasitəsilə sığortaçını bu barədə məlumatlandırmaq;* ^[43]

7.2.4. sığorta hadisələrinin baş verməsinin qarşısının alınması sahəsində tədbirlər həyata keçirmək, habelə ~~qanunvericiliyə uyğun olaraq~~ təhlükəsiz əmək şəraitini təmin etmək;

7.2.5. [müvafiq icra hakimiyyəti orqanı](#) tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada sığorta hadisələrinin araşdırılmasını təmin etmək;

7.2.6. sığorta hadisəsinin baş verməsi tarixindən 3 iş günü ərzində sığortaçıya bu barədə məlumat vermək;

7.2.7. sığorta haqqının hesablanmasına və ödənilməsinə, sığorta ödənişinin təyin edilməsinə əsas verən, icbari sığortanın həyata keçirilməsi üçün zəruri olan və əldə edilməsi özündən asılı olan digər sənədləri sığortaçıya təqdim etmək;

7.2.8. qanunvericiliklə müəyyən edilmiş müddətdə və qaydada sığorta olunanın ilkin tibbi müayinədən və vaxtaşırı icbari tibbi müayinədən keçirilməsini təmin etmək;

7.2.9. yenidən təşkil olunması, ləğv edilməsi və ya fəaliyyətinə xitam verilməsi barədə sığortaçıya dərhal məlumat vermək;

7.2.10. sığorta hadisələrinin baş verməsinin qarşısının alınması və onların araşdırılmasının nəticələri üzrə [müvafiq icra hakimiyyəti orqanının](#) qərarlarını və göstərişlərini yerinə yetirmək;

7.2.11. sığorta olunanlara onların hüquq və vəzifələrini, habelə icbari sığortanın şərtləri və qaydalarını izah etmək;

7.2.12. sığorta haqlarının hesablanmasının və köçürülməsinin düzgün uçotunu aparmaq, sığorta ödənişi üçün əsas olan sənədlərin qorunub saxlanmasını təmin etmək, sığortaçıya *bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş sığorta olunanlarla bağlı müvafiq icra*

hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi [orqanın \(qurumun\)](#) mərkəzləşdirilmiş elektron informasiya sistemi vasitəsilə, digər sığorta olunanlarla bağlı isə sığorta müqaviləsində müəyyən edilmiş qaydada məlumat təqdim etmək; ^[44]

7.2.13. sığorta hadisəsindən irəli gələn itkilərin azaldılması üçün tədbirlər görmək;

7.2.14. *bu Qanunun 2-1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlara münasibətdə Azərbaycan Respublikasının [Mülki Məcəlləsində](#), Azərbaycan Respublikasının [Əmək Məcəlləsində](#), “[Sığorta fəaliyyəti haqqında](#)” Azərbaycan Respublikasının Qanununda və “[İcbari sığortalar haqqında](#)” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş digər vəzifələri yerinə yetirmək;* ^[45]

7.2.14-1. *bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlara münasibətdə Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş digər vəzifələri yerinə yetirmək.* ^[46]

7.3. Bu Qanunla sığorta etdirmək vəzifəsi daşıyan sığortalı həmin vəzifəni yerinə yetirmədikdə və ya icbari sığorta müqaviləsini qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş şərtlərlə müqayisədə sığorta olunanın vəziyyətini pisləşdirən şərtlərlə bağladığında, sığorta hadisəsinin baş verdiyi halda bu Qanuna uyğun olaraq xeyrinə *icbari sığorta fəaliyyəti həyata keçirilməli* şəxslər qarşısında azı bu Qanunla müəyyən edilmiş sığorta təminatı həcmində öhdəlik daşıyır. ^[47]

M a d d ə 8. Faydalanan şəxsin hüquq və vəzifələri

8.1. Faydalanan şəxsin aşağıdakı hüquqları vardır:

8.1.1. bu Qanunla müəyyən olunmuş qaydada və şərtlərlə sığorta ödənişini almaq;

8.1.2. bu Qanuna uyğun olaraq annuitet müqaviləsi bağlamaq üçün sığortaçıyı sərbəst seçmək;

8.1.3. [müvafiq icra hakimiyyəti orqanı](#) tərəfindən müəyyən olunmuş qaydada sığorta hadisəsinin araşdırılmasında şəxsən, həmçinin müvafiq həmkarlar ittifaqının nümayəndəsi ilə birlikdə iştirak etmək;

8.1.4. sığorta hadisəsinin araşdırılmasının nəticələri ilə razılaşmadığı halda qanunvericiliyə uyğun olaraq şikayət etmək;

8.1.5. *bu Qanunun 2-1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlar barəsində* Azərbaycan Respublikasının [Mülki Məcəlləsində](#), Azərbaycan Respublikasının [Əmək Məcəlləsində](#) (bu Qanunun 5.1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş faydalanan şəxslər münasibətdə), “[Sığorta fəaliyyəti haqqında](#)” Azərbaycan Respublikasının Qanununda və “[İcbari sığortalar haqqında](#)” Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş digər hüquqları həyata keçirmək; ^[48]

8.1.5-1. *bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlara münasibətdə Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində (bu Qanunun 5.1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş faydalanan şəxslərə münasibətdə) nəzərdə tutulmuş digər hüquqları həyata keçirmək.* ^[49]

8.2. Faydalanan şəxsin aşağıdakı vəzifələri vardır:

8.2.1. bu Qanunun 18.6-cı maddəsində nəzərdə tutulan sənədləri sığortaçıya, *bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlar tərəfindən isə sığortalıya* təqdim etmək; ^[50]

~~8.2.2. icbari sığorta müqaviləsində və ya annuitet müqaviləsində göstərilmiş məlumatların dəyişməsi haqqında, habelə sığorta ödənişinin məbləğinin dəyişməsinə və ya bu ödənişi almaq hüququnun itirilməsinə səbəb ola bilən hallar barədə belə halların yarandığı tarixdən 10 iş günündən gec olmayaraq sığortaçıya, bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlara münasibətdə isə sığortalıya məlumat vermək;~~ ^[51]

8.2.3. 6 aydan gec olmamaq şərti ilə annuitet müqaviləsi üzrə sığortaçını həmin müqaviləyə xitam verilməsi barədə niyyəti haqqında yazılı şəkildə xəbərdar etmək;

8.2.4. *bu Qanunun 2-1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlar barəsində* Azərbaycan Respublikasının [Mülki Məcəlləsində](#), Azərbaycan Respublikasının [Əmək Məcəlləsində](#) (bu Qanunun 5.1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş faydalanan şəxslər münasibətdə), [“Sığorta fəaliyyəti haqqında”](#) Azərbaycan Respublikasının Qanununda və [“İcbari sığortalar haqqında”](#) Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş digər vəzifələri yerinə yetirmək; ^[52]

8.2.4-1. *bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlara münasibətdə Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində (bu Qanunun 5.1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş faydalanan şəxslərə münasibətdə) nəzərdə tutulmuş digər vəzifələri yerinə yetirmək.* ^[53]

M a d d ə 9. Sığortaçının hüquq və vəzifələri

9.1. Sığortaçının aşağıdakı hüquqları vardır:

9.1.1. [müvafiq icra hakimiyyəti orqanı](#) tərəfindən müəyyən olunmuş qaydada sığorta hadisələrinin araşdırılmasında iştirak etmək;

9.1.1-1. *sığortalıdan bu Qanunun 7.2.2-1-ci maddəsinə uyğun olaraq sığorta olunanlar barəsində məlumatlar almaq;* ^[54]

9.1.2. sığorta hadisəsi nəticəsində zərər çəkmiş sığorta olunanın peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsinin müəyyənləşdirilməsi məqsədilə [müvafiq icra hakimiyyəti orqanı](#) tərəfindən aparılan müayinədə iştirak etmək, belə müayinənin nəticələri ilə bağlı qərarla razı olmadıqda həmin qərarı inzibati qaydada və məhkəmədə mübahisələndirmək, yeni müayinənin keçirilməsini tələb etmək; ^[55]

9.1.3. icbari sığorta müqaviləsi bağlandığı zaman sığorta riskinin qiymətləndirilməsi üçün həmin müqavilənin tərəfi qismində çıxış edən sığortalının istehsalat şəraitinin araşdırılması tədbirlərini həyata keçirmək, bu məqsədlə müstəqil ekspertləri cəlb etmək;

9.1.4. sığorta hadisələri üzrə məlumatı əldə etmək, yoxlamaq və zəruri hallarda səlahiyyətli dövlət orqanlarına (*qurumlarına*), *sığortalılara* sorğular vermək; ^[56]

9.1.4-1. *bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığortalılar tərəfindən bu Qanunun tələblərinə əməl edilməsinin təhlilini aparmaq və nəticəsi barədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi [orqana \(quruma\)](#) məlumat vermək;* ^[57]

9.1.5. sığortalılardan, sığorta olunanlardan və faydalanan şəxslərdən sığorta hadisəsi ilə əlaqədar bu Qanuna uyğun olaraq zəruri sənədləri tələb etmək (*“[İnzibati icraat haqqında](#)” Azərbaycan Respublikası Qanununun 30.5-ci maddəsinin tələbləri nəzərə alınmaqla*); ^[58]

9.1.6. sığorta hadisələrinin baş verməsinin qarşısının alınması ilə bağlı tövsiyələr vermək;

9.1.7. bu Qanunun 20-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş hallarda sığorta ödənişini həyata keçirməkdən imtina etmək;

9.1.8. *bu Qanunun 2-1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlara münasibətdə* Azərbaycan Respublikasının [Mülki Məcəlləsində](#), [“Sığorta fəaliyyəti haqqında”](#) Azərbaycan Respublikasının Qanununda və [“İcbari sığortalar haqqında”](#) Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş digər hüquqları həyata keçirmək. ^[59]

9.2. Sığortaçının aşağıdakı vəzifələri vardır:

9.2.1. sığorta haqlarının vaxtında və tam məbləğdə hesablanıb ödənilməsinə nəzarət etmək;

9.2.2. sığorta ödənişinin bu Qanunla müəyyən edilmiş qaydada və müddətdə verilməsini təmin etmək;

9.2.2-1. *sığortalıya və sığorta olunana icbari sığorta ilə bağlı hüquq və vəzifələrini izah etmək;* ^[60]

9.2.2-2. *bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığortalıların təqdim etdiyi məlumatlar əsasında sığortalıların və sığorta olunanların uçotunu aparmaq;*

9.2.2-3. *bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan icbari sığorta üzrə fəaliyyətə uyğun olaraq sığorta vəsaitlərini idarə etmək;*

9.2.3. sığorta ödənişinin həyata keçirilməsindən imtina haqqında qərar qəbul etdiyi halda sığorta olunana və faydalanan şəxsə imtinanın səbəbləri, *eləcə də qəbul edilmiş qərarla razılaşmadığı halda həmin qərarı* [“İnzibati icraat haqqında”](#) Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq inzibati qaydada və məhkəmədə mübahisələndirmək hüququnun olması barədə əsaslandırılmış yazılı bildiriş göndərmək; ^[61]

9.2.4. *bu Qanunun 2-1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlara münasibətdə* Azərbaycan Respublikasının [Mülki Məcəlləsində](#), [“Sığorta fəaliyyəti haqqında”](#) Azərbaycan Respublikasının Qanununda və [“İcbari sığortalar haqqında”](#) Azərbaycan Respublikasının Qanununda nəzərdə tutulmuş digər vəzifələri yerinə yetirmək. ^[62]

9.3. *Sığortaçı müvafiq riskləri sığorta etdirmək üçün bu Qanunun 2-1-ci maddəsinə uyğun olaraq aidiyyəti üzrə müraciət edən və sığorta marağı olan bu Qanunun 4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş subyektlərlə icbari sığorta müqaviləsi bağlamaqdan imtina edə bilməz.* ^[63]

M a d d ə 9-1. Sığorta olunanların və sığortalıların uçotu qaydası ^[64]

Bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş icbari sığorta üzrə fəaliyyətin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar [sığortalıların təqdim etdiyi məlumatlar əsasında sığorta olunanların və sığortalıların sığortaçıda uçotu qaydası](#) müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi [orqan \(qurum\)](#) tərəfindən müəyyən edilir.

M a d d ə 10. Sığorta hadisəsinin müəyyən olunması ^[65]

10.1. Bu Qanuna əsasən sığorta hadisəsi aşağıdakılar əsasında müəyyən olunur:

10.1.1. istehsalatda bədbəxt hadisə haqqında [müvafiq icra hakimiyyəti orqanı](#) tərəfindən müəyyən edilmiş formada tərtib olunmuş akt, yaxud *sığorta olunanla* bağlı istehsalatda bədbəxt hadisənin baş verməsi barədə məhkəmə qərarı; ^[66]

10.1.2. [müvafiq icra hakimiyyəti orqanının](#) istehsalatda bədbəxt hadisə və ya peşə xəstəliyi nəticəsində sığorta olunanın peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi dərəcəsini təsdiq edən qərarı və ya şəxsin ölümü haqqında şəhadətnamə.

10.2. Bu Qanunun 9.1.4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş sorğulara səlahiyyətli dövlət orqanları yayılması "[İnformasiya əldə etmək haqqında](#)" Azərbaycan Respublikasının Qanunu ilə qadağan olunmayan istənilən məlumatı sorğunun daxil olduğu tarixdən etibarən 10 gün müddətində təqdim etməlidirlər.

M a d d ə 11. İcbari sığorta müqaviləsi

11.1. İcbari sığorta müqaviləsi yalnız həyat sığortası sahəsi üzrə sığorta fəaliyyətinin həyata keçirilməsinə hüquq verən lisenziyaya və İcbari Sığorta Bürosunun iştirakçısı olmaqla istehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta növü üzrə fəaliyyətin həyata keçirilməsinə *Mərkəzi Bankın* verdiyi icazəyə malik olan sığortaçı tərəfindən bağlanıla bilər. ^[67]

11.2. Sığortalı bu Qanunun 11.1-ci maddəsində göstərilən tələbləri nəzərə alaraq sığortaçını seçməkdə sərbəstdir. Sığortaçı icbari sığorta müqaviləsini bağlamaqdan imtina edə bilməz.

11.3. İcbari sığorta müqaviləsi *elektron sənəd formasında* "[İcbari sığortalar haqqında](#)" Azərbaycan Respublikasının Qanununun 34–1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş informasiya sistemi vasitəsilə bağlanılır. İcbari sığorta müqaviləsinin məzmunu və forması *Mərkəzi Bank* tərəfindən müəyyən edilir. ^[68]

11.4. İcbari sığorta müqaviləsi sığorta olunanın və ya faydalanan şəxsin vəziyyətini Azərbaycan Respublikasının [Mülki Məcəlləsi](#), "[İcbari sığortalar haqqında](#)" Azərbaycan Respublikasının Qanunu və bu Qanunla müəyyən olunmuş şərtlərlə müqayisədə pisləşdirsə, sığortaçı sığorta olunan və ya faydalanan şəxs qarşısında bu Qanunla müəyyən olunmuş sığorta təminatı həcmində öhdəlik daşıyır. ^[69]

11.5. İcbari sığorta müqaviləsi müddətsiz bağlanılır.

11.6. İcbari sığorta müqaviləsi Azərbaycan Respublikasının [Mülki Məcəlləsində](#) nəzərdə tutulmuş qaydada qüvvəyə minir.

11.7. İcbari sığorta müqaviləsinə aşağıdakı hallarda xitam verilir:

11.7.1. müqavilə ilinin sonuna azı 30 gün qalmış icbari sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi barədə sığortaçının xəbərdar edilməsi şərti ilə sığortalının təşəbbüsü əsasında;

11.7.2. icbari sığorta müqaviləsi üzrə hüquq və vəzifələrinin başqa şəxsə keçməsinin mümkün olmadığı halda fiziki şəxs sığortalı öldükdə, yaxud hüquqi şəxs sığortalı ləğv edildikdə və ya onun fəaliyyətinə xitam verildikdə;

11.7.3. sığortalının sığorta olunanla bağlamış olduğu əmək müqaviləsinə, yaxud mülki-hüquqi müqaviləyə xitam verildiyi halda, həmin sığorta olunana münasibətdə;

11.7.4. Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 919-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş digər hallarda.

11.8. İcbari sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi sığortaçını faydalanan şəxsə həmin müqavilənin qüvvədə olduğu dövr ərzində baş vermiş sığorta hadisələri üzrə sığorta ödənişini vermək öhdəliyindən azad etmir.

11.9. Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 908-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş əsaslar mövcud olduqda, sığorta müqaviləsi bağlandıqı andan etibarsız hesab edilir. ^[70]

M a d d ə 12. Annuitet müqaviləsi

12.1. Bu Qanunun 16.3-cü maddəsinə əsasən birdəfəlik sığorta ödənişi almış faydalanan şəxs annuitet müqaviləsi bağlamaq hüququ olan sığortaçı ilə annuitet müqaviləsi bağlaya bilər.

12.2. Annuitet müqaviləsinin məzmunu və forması, onun bağlanması, dəyişdirilməsi və ona xitam verilməsi qaydaları *Mərkəzi Bank* tərəfindən müəyyən edilir. ^[71]

12.3. *Annuitet və icbari sığorta müqavilələrində göstərilən məlumatlar Elektron Hökumət İnformasiya Sistemi üzərindən təqdim edilə (əldə edilə) bilər. Bu müqavilələrdə göstərilən məlumatların Elektron Hökumət İnformasiya Sistemi üzərindən təqdim edilməsi həmin müqavilələrin təqdim edilməsinə bərabər tutulur.* ^[72]

M a d d ə 13. Sığorta tarifi

13.1. Peşə riskinin dərəcəsi və sığorta olunanların kateqoriyalarından asılı olaraq fərqləndirilən sığorta tarifləri 2 faizdən artıq olmamaq şərtlə [müvafiq icra hakimiyyəti orqanı](#) tərəfindən müəyyən edilir.

13.2. Sığorta tarifləri hər təqvim ili üçün müəyyən olunur.

13.3. Növbəti təqvim ili üçün sığorta tarifləri cari ilin dekabr ayının 1-dək müəyyən olunmalıdır.

M a d d ə 14. Sığorta haqqı və sığorta məbləği

14.1. Sığorta haqqı bu Qanuna uyğun olaraq *sığorta olunanların* [müvafiq icra hakimiyyəti orqanı](#) tərəfindən müəyyən olunmuş qaydada hesablanan bir illik əmək haqqı fondunun sığorta tarifinə hasili əsasında müəyyən edilir. ^[73]

14.2. *Sığorta haqqı sığortalı tərəfindən, bu Qanunun 14.2-2-ci maddəsi nəzərə alınmaqla, bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlara münasibətdə hər il büdcə ilinin əvvəlində, lakin mart ayının 31-dən gec olmayaraq birdəfəlik, digər sığorta olunanlara münasibətdə isə müqavilə ilinin əvvəlində icbari sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulmuş qaydada hissə-hissə və ya birdəfəlik ödənilir.* ^[74]

14.2-2. *Bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan könüllü fəaliyyətin iştirakçısı olan könüllülərə münasibətdə sığorta haqqı onlarla bağlanmış müqavilənin qüvvəyə mindiyi, istehsalat təcrübəsi (təlimi) keçən tələbə və şagirdlərə münasibətdə isə istehsalat təcrübəsinin başladığı tarixdən 15 (on beş) iş günü müddətində ödənilir.* ^[75]

14.3. *Büdcə ili və ya müqavilə ili ərzində sığorta olunanların sayında, kateqoriyalarında və peşə riski dərəcəsi, həmçinin əmək haqqı fondunda dəyişikliklər baş verərsə, sığorta haqqı bu dəyişikliklərin tarixindən müvafiq **büdcə və ya** müqavilə ilinin başa çatmasına qədər qalmış vaxta mütənəşib şəkildə yenidən hesablanmalıdır.* ^[76]

14.3-1. *Büdcə ili ərzində bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş sığorta olunanlar üçün sığorta haqqı ödəyən yeni sığortalı yarandıqda müvafiq büdcə ilinin başa çatmasına qədər qalmış vaxta mütənəşib şəkildə hesablanmış sığorta haqları, habelə bu*

Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlara münasibətdə bu Qanunun 14.3-cü maddəsinə uyğun olaraq yenidən hesablanmış sığorta haqları hesablanmaya əsas olan halın yarandığı tarixdən 15 (on beş) iş günü müddətində ödənilir.^[77]

14.3-2. Sığorta haqqının ödənilməsi yalnız nağdsız qaydada həyata keçirilir.^[78]

14.4. Bu Qanunun məqsədləri üçün sığorta məbləğinin müəyyənləşdirilməsi qaydası icbari sığorta müqaviləsi üzrə Mərkəzi Bank tərəfindən, bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlara münasibətdə isə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilir.^[79]

M a d d ə 15. Annuitet haqqı

Annuitet haqqının məbləğinin hesablanması qaydaları *Mərkəzi Bank* tərəfindən aktuar prinsiplər gözlənilməklə müəyyən olunur.^[80]

M a d d ə 16. Sığorta ödənişi

16.1. Bu Qanunun 16.4-1-ci maddəsi nəzərə alınmaqla faydalanan şəxslərə aşağıdakı sığorta ödənişləri verilir:^[81]

16.1.1. aylıq sığorta ödənişi;

16.1.2. birdəfəlik sığorta ödənişi;

16.1.3. əlavə sığorta ödənişi.

16.2. Aylıq sığorta ödənişi sığorta hadisəsi baş verdikdə sığorta olunanın peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi dərəcəsi növbəti müayinə müddəti göstərilməklə müəyyən edildikdə itirilmiş aylıq əmək haqqı əvəzində faydalanan şəxsə verilən pul təminatıdır.^[82]

16.3. Birdəfəlik sığorta ödənişi bu Qanunla müəyyən olunmuş qaydada aylıq sığorta ödənişi məbləğlərinin cəm halda birdəfəlik ödənilməsidir. Birdəfəlik sığorta ödənişi aşağıdakı hallarda verilir:

16.3.1. sığorta hadisəsi nəticəsində zərər çəkmiş sığortaolunanın peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi dərəcəsi növbəti müayinə müddəti göstərilmədən müəyyən edildikdə;^[83]

16.3.2. sığorta hadisəsi nəticəsində sığorta olunanın öldüyü halda;

16.3.3. sığorta hadisəsi nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi ilə əlaqədar aylıq sığorta ödənişini alan sığorta olunan həmin hadisənin birbaşa səbəbi olduğu sağlamlığın pozulması halından öldükdə.

16.4. Əlavə sığorta ödənişi sığorta hadisəsi nəticəsində zərər çəkmiş sığorta olunana həmin hadisənin birbaşa səbəbi olduğu hallarla əlaqədar müalicəyə, əlavə qidalanmaya, dərman alınmasına, protezləşdirməyə, başqasının qulluğuna, sanatoriya-kurort müalicəsinə, xüsusi nəqliyyat vasitələri əldə edilməsinə, başqa peşəyə hazırlanmaya çəkdiyi xərclərinin əvəzinin ödənilməsinə görə verilən pul təminatıdır.

16.4-1. Bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanların icbari sığortası üzrə sığorta ödənişinin məbləği və verilməsi qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən olunur.^[84]

16.5. Bu Qanunun 2-1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığortaçı sığorta ödənişini bu Qanunla müəyyən edilmiş müddətdə ödəmədikdə, hər gecikdirilmiş gün üçün sığorta ödənişi məbləğinin 0,1 faizi həcmində dəbbə pulu ödəyir.^[85]

M a d d ə 17. Sığorta ödənişi məbləğlərinin hesablanması

17.1. Aylıq sığorta ödənişinin məbləği sığorta hadisəsi nəticəsində zərər çəkmiş sığorta olunanın peşə əmək qabiliyyətini itirdiyi tarixdən əvvəl malik olduğu orta aylıq əmək haqqının həmin sığorta hadisəsi nəticəsində itirilmiş peşə əmək qabiliyyətinin faizi miqdarında müəyyən edilir.

17.2. Bu Qanunun 17.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş orta aylıq əmək haqqı miqdarının hesablanması qaydası [müvafiq icra hakimiyyəti orqanı](#) tərəfindən müəyyən edilir.

17.3. Aylıq sığorta ödənişi məbləğinin hesablanması zamanı sığorta hadisəsi nəticəsində zərər çəkmiş sığorta olunanın orta aylıq əmək haqqı barədə arayışı sığortalıdan əldə etmək mümkün olmadıqda aylıq sığorta ödənişinin məbləği [müvafiq icra hakimiyyəti orqanı](#) tərəfindən iqtisadiyyatın müvafiq sahəsində müvafiq dövr üçün müəyyən edilmiş orta aylıq əmək haqqı əsasında hesablanır.^[86]

17.4. Bu Qanunun 16.4-1-ci və 17.7-ci maddələri ilə müəyyən edilmiş hallar istisna olmaqla, birdəfəlik sığorta ödənişinin məbləği [müvafiq icra hakimiyyəti orqanı](#) tərəfindən müəyyən olunmuş qaydada hesablanır.^[87]

17.4-1. Bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş sığorta olunanlara münasibətdə birdəfəlik sığorta ödənişinin məbləği sığorta hadisəsinin baş verdiyi tarixə ölkə üzrə müəyyən edilmiş minimum aylıq əməkhaqqının min mislindən artıq olmamaqla, bu Qanunun 16.4-1-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş qaydada hesablanır.^[88]

17.5. Əlavə sığorta ödənişi məbləğinin hesablanması qaydası [müvafiq icra hakimiyyəti orqanı](#) tərəfindən müəyyən olunur.

~~17.6. Sığortaçı öz müstəqil qərarına əsasən bu Qanunla müəyyən olunmuş sığorta məbləğlərinə üstəlik sığorta ödənişi ödəyə bilər.^[89]~~

17.7. Bu Qanunun 5.3-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş halda, birdəfəlik sığorta ödənişi sığorta olunanın bu Qanunun 17.2-ci maddəsinə uyğun olaraq hesablanmış orta aylıq əmək haqqının on iki misli məbləğində hesablanır.

M a d d ə 18. Sığorta müqaviləsi üzrə sığorta ödənişinin verilməsi qaydası^[90]

18.1. İcbari sığorta müqaviləsi üzrə aylıq sığorta ödənişi sığorta hadisəsi nəticəsində sığorta olunanın əvvəlki peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi dərəcəsinin [müvafiq icra hakimiyyəti orqanı](#) tərəfindən müəyyən edildiyi gündən verilir.

18.2. Annuitet müqaviləsi üzrə sığorta ödənişi faydalanan şəxsə həmin müqavilədə razılaşdırılmış gündən verilir.

18.3. Birdəfəlik sığorta ödənişi icbari sığorta müqaviləsi ~~və ya annuitet müqaviləsi~~ üzrə faydalanan şəxslə sığortaçı arasında razılaşmaya əsasən bu Qanunun 17.4-cü maddəsinə uyğun olaraq verilir.

18.4. Əlavə sığorta ödənişi [müvafiq icra hakimiyyəti orqanının](#) qərarında müəyyən olunmuş tarixdən və müddət ərzində verilir.

18.5. Əlavə sığorta ödənişi sığorta hadisəsi nəticəsində zərər çəkmiş sığorta olunanın həmin ödənişə aid yardım və qulluq növlərinə möhtac olduğu və bunları pulsuz almaq hüququnun qanunla nəzərdə tutulmadığı halda verilir.

18.6. Sığorta ödənişinin təyin edilməsi sığortaçı tərəfindən faydalanan şəxsin tələbinə və [müvafiq icra hakimiyyəti orqanı](#) tərəfindən müəyyən olunmuş siyahıda göstərilən sənədlərə əsasən həyata keçirilir.

18.7. Sığorta ödənişinin təyin edilməsi, verilməsinin dayandırılması və bərpa olunması qaydaları [müvafiq icra hakimiyyəti orqanı](#) tərəfindən müəyyən edilir.

18.8. Sığortaçı sığorta ödənişi təyin etmək üçün bu Qanunun 18.6-cı maddəsində göstərilən sənədlərdən əlavə digər sənəd tələb edə bilməz.

18.9. Sığorta ödənişini almaq üçün sığorta tələbi və müvafiq sənədlərin təqdim edildiyi tarixdən 10 iş günü ərzində (sığorta olunan öldükdə isə 2 iş günü ərzində) sığortaçı sığorta ödənişinin verilib-verilməməsi barədə qərar çıxarır və bu barədə faydalanan şəxsə rəsmi məlumat verir.

18.10. Sığortaçı bu Qanunun 9.1.2-ci maddəsinə uyğun olaraq [müvafiq icra hakimiyyəti orqanının](#) aparılmış müayinənin nəticələri barədə qərarı ilə razı olmadıqda həmin qərarı qanunvericiliyə uyğun olaraq mübahisələndirmək və yeni müayinənin keçirilməsini tələb etmək niyyəti barədə bu Qanunun 18.9-cu maddəsində nəzərdə tutulmuş müddət ərzində faydalanan şəxsə rəsmi məlumat verməlidir.

18.11. Faydalanan şəxs sığorta tələbini sığorta ödənişini almaq hüququ yarandıqdan sonra üç ildən gec təqdim etdikdə sığorta ödənişi bu tələbin verildiyi tarixdən əvvəlki üç il üçün ödənilir. Bu müraciət üç il ərzində edildikdə isə, sığorta ödənişi bu hüququn yarandığı gündən etibarən bütün dövrə şamil edilir.

18.12. Sığorta olunanların həyatına və sağlamlığına dəyən zərər nəticəsində onların peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi və ya ölümü ilə bağlı bu Qanunla müəyyən edilmiş qaydada sığorta ödənişinin həyata keçirilməsi "[İcbari sığortalar haqqında](#)" Azərbaycan Respublikası Qanununun 32.1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş halda mümkün olmadıqda, İcbari Sığorta Bürosu tərəfindən kompensasiya ödənişi verilir.^[91]

M a d d ə 19. Peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi dərəcəsinin müəyyən edilməsi qaydası

19.1. Sığorta hadisəsi nəticəsində zərər çəkmiş sığorta olunanın peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi dərəcəsinin müəyyənləşdirilməsi məqsədilə müayinə edilməsi sığorta olunanın, sığortalının və ya sığortaçının müraciəti, yaxud qanunvericiliyə əsasən məhkəmənin qərarı əsasında [müvafiq icra hakimiyyəti orqanı](#) tərəfindən həyata keçirilir.

19.2. *Sığorta hadisəsi nəticəsində zərər çəkmiş sığorta olunanın peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi dərəcəsinin müəyyən edilməsi [qaydası](#) müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi [orqan \(qurum\)](#) tərəfindən müəyyən olunur.*^[92]

M a d d ə 20. Sığorta ödənişindən imtinanın əsasları

20.0. Sığortaçı aşağıdakı hallarda sığorta ödənişinin verilməsindən imtina edir:

20.0.1. sığorta hadisəsi sığorta olunanın həmin hadisənin baş verməsinə yönəldilmiş qəsdən etdiyi hərəkətlərinin nəticəsi olduqda;

20.0.2. sığorta hadisəsi sığorta olunanın əmək funksiyalarını icra edərkən alkoqollu içkilər, narkotik vasitələr və psixotrop, toksik və digər zəhərli maddələrin təsirindən sərxoş vəziyyətdə olması halında baş verdikdə;

20.0.2-1. bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş sığorta olunanlara münasibətdə baş vermiş hadisə bu Qanunla müəyyən edilmiş sığorta hadisəsi hesab edilmədikdə;^[93]

20.0.2-2. bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş sığorta olunanlara münasibətdə bu Qanunun 18.6-cı maddəsində nəzərdə tutulmuş sənədlər təqdim edilmədikdə, yaxud təqdim edilmiş sənədlərin və məlumatların tam və ya düzgün olmadığı müəyyən edildikdə (bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlara münasibətdə “İnzibati icraat haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 30.5-ci maddəsinin tələbləri nəzərə alınmaqla);

20.0.3. Azərbaycan Respublikası Mülki Məcəlləsinin 935-ci və “İcbari sığortalar haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 21-ci maddələrinə uyğun olaraq sığorta ödənişindən imtinaın digər ümumi əsasları mövcud olduqda.

M a d d ə 20-1. Sığorta vəsaitləri^[94]

20-1.1. Sığorta vəsaitləri aşağıdakı mənbələr hesabına formalaşır:

20-1.1.1. bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlar üzrə ödənilən sığorta haqları;

20-1.1.2. sığorta ehtiyatı fondunu təmin edən vəsaitlərin təhlükəsizlik göstəriciləri üzrə meyarları müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilən və son 24 ayda bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş sığortaçıya gecikdirilmiş gəlir faizi ödənişi olmayan banklarda depozitə yerləşdirilməsindən əldə edilən gəlirlər;^[95]

20-1.1.3. qanunda nəzərdə tutulan digər mənbələr.

20-1.2. Sığorta vəsaitləri aşağıdakı istiqamətlərdə istifadə olunur:

20-1.2.1. bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlara sığorta ödənişlərinin verilməsinə;

20-1.2.2. əmək şəraitinin və əməyin mühafizəsi səviyyəsinin yüksəldilməsi məqsədilə Dövlət Əməyin Mühafizəsi Fonduna ayırmalara;

20-1.2.3. müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilən hallarda əlilliyi olan şəxslərin və şəhid ailələrinin sosial müdafiəsi və sosial təminatı ilə bağlı tədbirlərin maliyyələşdirilməsinə;

20-1.2.4. sığorta ehtiyatı fondunun yaradılmasına;

20-1.2.5. idarəetmə xərclərinə;

20-1.2.5-1. risklərin sığortalanmasına;^[96]

20-1.2.6. qanunla müəyyən edilən digər istiqamətlərə.

20-1.3. Əmək şəraitinin və əməyin mühafizəsi səviyyəsinin yüksəldilməsi məqsədilə Dövlət Əməyin Mühafizəsi Fonduna ayırmalar bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlar üzrə ödənilən sığorta haqqının 10 faizi miqdarında müəyyən edilir.

20-1.4. İdarəetmə xərcləri bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlar üzrə ödənilən sığorta haqqının 5 faizədək miqdarında müəyyən edilir və bu vəsaitin xərclənməsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) təsdiq etdiyi xərclər smetasına uyğun olaraq həyata keçirilir.

20-1.5. Sığorta vəsaitindən, o cümlədən sığorta ehtiyatı fondundan istifadə qaydasını müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) təsdiq edir.

20-1.6. Sığorta ehtiyatı fondu sığorta haqlarının illik proqnoz həcminə bərabər olduqda sığorta ehtiyatı fondunun artırılması dayandırılır, onun depozitə yerləşdirilməsindən əldə edilən gəlir isə əmək şəraitinin və əməyin mühafizəsi səviyyəsinin yüksəldilməsi məqsədilə Dövlət Əməyin Mühafizəsi Fonduna ayırmalara yönəldilir.

20-1.7. Bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sığorta olunanlar üzrə sığorta ödənişi almaq hüququ olan şəxslərin sayında kəskin artım nəticəsində sığorta ödənişləri üzrə illik gözlənilən xərclər sığorta haqları üzrə illik gözlənilən daxilolmadan artıq olduqda gözlənilən sığorta ödənişləri üzrə xərclər və sığorta haqları üzrə daxilolmalar arasındakı kəsir sığorta ehtiyatı fondunun hesabına maliyyələşdirilir.

20-1.8. Cari ilin sonunda sığorta vəsaitinin istifadə olunmamış qalığı, sığorta ehtiyatı fondunu təmin edən vəsait və onun depozitə yerləşdirilməsindən əldə edilmiş gəlir növbəti il üçün xərclərin maliyyələşdirilməsinə yönəldilir.

M a d d ə 20-2. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən tətbiq edilən cərimələrdən ayırmalar

Bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş sığortalılar tərəfindən bu Qanunun tələblərinin pozulmasına görə Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinə əsasən tətbiq edilən cərimələrdən toplanan vəsaitin 43 faizi müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) maddi-texniki bazasının yaxşılaşdırılması və işçilərinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi məqsədilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın (qurumun) hesabına köçürülür.

M a d d ə 21. İstehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta sahəsində nəzarət^[97]

21.1. Bu Qanunun 2-1.1-ci maddəsi ilə müəyyən edilmiş sığortaçının icbari sığorta üzrə fəaliyyətinə nəzarət müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən, bu Qanunun 2-1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulan icbari sığortanı həyata keçirən sığortaçıların icbari sığorta üzrə fəaliyyətinə nəzarət Azərbaycan Respublikasının sığorta-qanunvericiliyinə uyğun olaraq Mərkəzi Bank tərəfindən həyata keçirilir.^[98]

21.2. Sığortalılar tərəfindən bədbəxt hadisələrin və peşə xəstəliklərinin azaldılması üzrə qabaqlayıcı tədbirlərin görülməsi və əməyin mühafizəsi üzrə vəzifələrin yerinə yetirilməsi üzərində qanunvericiliyə uyğun olaraq dövlət nəzarətini müvafiq icra hakimiyyəti orqanı həyata keçirir.^[99]

21.3. Sığortalılar tərəfindən istehsalat zədələri və peşə xəstəlikləri üzrə baş vermiş hadisələrin uçotunun aparılması qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

M a d d ə 22. Mübahisələrin həlli

Bu Qanundan irəli gələn mübahisələr qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada, o cümlədən məhkəmə qaydasında həll edilir.

M a d d ə 23. Qanunun pozulmasına görə məsuliyyət

Bu Qanunun pozulmasına görə sığortaçılar, sığortalılar, sığorta olunanlar və faydalanan şəxslər Azərbaycan Respublikasının [Mülki](#), [İnzibati Xetalar](#) və [Cinayət](#) məəcəllələrində nəzərdə tutulmuş hallarda məsuliyyət daşıyırlar.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 11 may 2010-cu il
№ 999-IIIQ